

זה טוב לראות מטוס ממריא - אבל מבעד לעדשה שקופה

מאת: עמרי גלפרין
צילומים: מוטי קפלן

ספוטרס - האם כבר שמעתם את המילה הזאת בעבר? אלה הם אותם אנשים שמדי כמה ימים לוקחים מצלמה ויוצאים בדרך כלל לשדות התעופה - אבל לא בשביל לטוס, אלא כדי לצלם מטוסים מהקרקע. בריאיון לחודש זה פגשתי את אחד הספוטרס המובילים בישראל, מוטי קפלן, שלא רק שיתף בתחביב המיוחד שלו אלא גם נתן כמה טיפים לאלה שפתאום יחליטו שבא להם להתחיל ולהיות ספוטרס בעצמם.

קצת שונה מהקרקע לעומת ההרגשה בזמן הטיסה, כי כשאתה רואה מטוס של כמה מאות טונות חולף מעליך זה משהו לא רגיל.

איך התחביב שלכם מסתדר בישראל, עם כל מעגלי האבטחה שכאן, לעומת ספוטרס בעולם?

זה די מאתגר אותנו בישראל לעומת רוב מדינות העולם. מרפסת הספוטינג שהוקמה לפני שלוש שנים וחצי בנתב"ג, ליד חניון 26, היא הצלחה אחרי מאבק עיקש של דון קישוט כמוני ועוד כמה משוגעים לדבר. עד אז היינו צריכים לטפס על גבעות כורכר, לעיתים עם ילדים על הכתפיים, כי שום דבר לא חוסם ספוטר. המרפסת קטנה בהשוואה למרפסת בשדה התעופה שבוינה, למשל, שהיא בגודל של כ-300 מ' וממנה ניתן לראות מטוסים מיוחדים מאוד. הנושא הזה מאתגר בישראל, בייחוד בגלל העניין הזה של הביטחון.

אבל לפחות המרפסת בנתב"ג מקדמת את הצד המקצועי שלכם כספוטרס.

אין ספק. זה גם פוטנציאל כלכלי, כי בעולם מתקיימים סיורים בתוך

האם ראית את מטוס האנטונוב An-225 האוקראיני הענקי שהרוסים הפגישו במלחמה הנוכחית?

קבל ממני סקופ: ראיתי אותו באוויר וצילמתי אותו מקרוב! נדמה לי שהוא הגיע באוגוסט לפני שלוש שנים לנתב"ג. צילמתי אותו בווידיאו ובסטילס, וזו הייתה חוויה אדירה. הוא היה מטוס מטען שנחשב למטוס המטען הגדול בעולם, וה-A380 הוא מטוס הנוסעים הגדול בעולם. כשהרוסים פוצצו אותו זו הייתה טרגדיה גם לחובבי הספוטינג. באותו היום העלו עשרות תמונות שלו לקבוצה, והיה לנו ממש עצוב. עברנו זה חבר מיוחד מאוד, כי היה רק אחד כמוהו. דרך אגב, יש שמועות שימשיכו לבנות אותו.

עוד מטוס שכבר לא איתנו הוא הג'מבו של אל על. זהו אחד המטוסים האייקוניים בעולם התעופה. אומנם הדרימליינר 787 תפס את מקומו של הג'מבו, אבל מבחינתנו זו צביטה בלב כי אין לאל על עוד מטוסים כאלה. יש עוד מטוסים כאלה בעולם, אבל הם הוסבו למטען.

אתה חושב שהטייסים מודעים לספוטרס?

אצלי בקבוצת הפייסבוק יש הרבה מאוד צוותי אוויר וטייסים מכל העולם, ולא רק מחברות ישראליות. יש לי אפילו טייסים מאלסקה. התחביב הזה מעורר המון עניין בעולם, ויש כאלה שמצלמים בשידור חי משדות תעופה שונים ברחבי העולם. צוותי האוויר אומרים לי שזה

התמונות שלי. זו כמובן שאלה לגיטימית, אבל זה כמו מישהו שחובב אופנועים או מכוניות ישנות או אדם שרודף אחרי פרפרים. יש מי שמכנים אותנו גם "ציידים המטוסים". גם בחוץ לארץ אני מבקר בשדות תעופה. כשאתה רואה את המטוסים הענקיים האלה, כמו ה-A380, אתה ממש מרגיש את זה פיזית. עשיתי סיורים לטייסים ולאנשי צוות אוויר, ושאלתי אותם למה הם באים לראות את המטוסים מהקרקע, והם אמרו שלראות את זה מלמטה זו חוויה אחרת שעושה להם משהו.

מוטי, רוב האנשים לא יודעים מה זה ספוטינג, לכן השאלה הראשונה המתבקשת היא: מהו ספוטינג?

זה נכון שמרבית האנשים לא יודעים מה זה ספוטינג. בהגדרה זוהי "צפייה בצילום". קישור את זה לכל הנושא של צפייה במטוסים, אבל יש גם ספוטינג של ציפורים, של הוריקנים ועוד. התחביב שלי הוא לעקוב אחרי מטוסים, לצפות בהם ולצלם אותם.

אני מניח שזו קהילה די ייחודית.

חשבתי שאהיה עם עוד כמה עשרות משוגעים לדבר, והקמתי קבוצת פייסבוק ששמה "חובבי הספוטינג בישראל", והנה היום היא מונה כ-7,000 משתתפים. בעולם יש מאות אלפי, ואולי מיליוני, ספוטרס. אצלי זה התחיל בגיל 13. גרתי אז בדרום תל אביב, ורכבתי על אופניים לשדה התעופה שאז עוד קראו לו "לוד". לא הייתה אבטחה כמו שיש היום, אז הייתי פשוט מגיע למפגש סמוך למסלול ומצלם במצלמת פילם. אני זוכר ג'יפ של משמר הגבול שבא לקראתי, ושמתיך פחד דחפתי את המצלמה לשקתי.

זה לא תחביב שחוזר על עצמו בנקודה מסוימת? הרי בסופו של דבר המטוס הגדול עובר מעליך שוב ושוב. איפה אתה מוצא את הריגוש המחודש מדי ביקור?

יש שאלה שאני נשאל די הרבה, והיא מה אני עושה עם עשרות אלפי

כשהיית בן 13, לטוס במטוס עלה הון. אני מניח שהדבר ה"בלתי מושג הזה" הוסיף לריגוש כשצפית בו מהקרקע.

אין ספק, אנחנו מדברים על עולם אחר. טסתי לראשונה לחו"ל רק אחרי הצבא. אני תמיד אומר שהמקום הראשון שהייתי בו בחו"ל זה לבנון.

הספוטינג הוא גם מקור הכנסה או שיש לך עיסוק אחר?

לפני כשנתיים וחצי התחלתי לעשות סיורי ספוטינג, אבל זה עדיין תחביב. המקצוע שלי הוא תקשורת שיווקית. אני מרצה ועוסק בפרסום ויחסי ציבור. בדרך כלל סיור ספוטינג נמשך שעה ורבע, אבל לפעמים אנחנו נשארים גם יותר. קשה להתנתק, זה בדם. זה ממש כמו בשיר "טרמינל" של מאיר אריאל, שהוא ההמנון האולטימטיבי של הספוטרס. יש בזה משהו ממכר ואנשים מתאהבים בזה.

3

5

7

4

6

1

2

שדות התעופה, זה חלק מאיזו כלכלה שרשות שדות התעופה צריכה להבין. אנחנו לא נגד אלא דווקא חלק מההצלחה של שדה התעופה.

כמה אנשים כמוך מטריחים את עצמם לצאת ולצלם בפועל, לוקחים את התחביב הזה ברצינות ומתמידים?

כמו בכל דבר, ישנו הרוב הדומם שצופה מהצד, אבל אני מניח שיש כמה מאות ספורטרים פעילים. יש גברים ונשים, ויש כאלה שמגיעים כמעט בכל יום - בחורף ובקיץ. אני יוצא לשטח לפחות פעם אחת בשבוע, וברגע שיש מטוסים כמו האיירפורס 1 עם נשיא ארצות הברית, זו חוויה אדירה כי זה מטוס מיוחד מאוד. לא ממש מעניין אותנו מי בתוך המטוס אלא יותר המטוס עצמו.

מה מעניין אתכם יותר - המראות או נחיתות?

אני באופן אישי אוהב יותר נחיתות, ויש לנו מקומות סודיים שאנחנו מגיעים אליהם והמטוס חולף ממש מעל לראש שלנו. אני אוהב את הנחיתות כי לראות ג'מבו נוחת 30 מ' מעליך זו חוויה שגם אנשים אדישים לא יכולים להתעלם ממנה, "האדמה רועדת" מה שנקרא. ישנה התמונה המפורסמת משדה התעופה בסנט מארטן שבו ספורטרים ממש עפים בזמן נחיתה של מטוס מעליהם (מומלץ לרשום ב-Youtube את המילים: Saint Martin landing). יש לי חבר ספורט שאוהב המראות

כי יש עוצמה בהמראה. בפשטות: בהמראה הוא מתרחק ממך ובנחיתה הוא מתקרב אליך.

קיים כזה דבר מטוסים מסווגים שאסור לך לצלם? או שלא ניתן לאכוף את זה?

אתחיל מהסוף ואומר שהם לא יכולים לשלוט בזה, אבל אנחנו הספורטרים לא אנרכיסטים, אלא להפך, זו הסיבה לשתף פעולה עם רשות שדות התעופה. יש הפרדה ברורה בין מטוסים צבאיים, שגם אותם אני מצלם, לבין פרטיים. אם אלה צבאיים ואתה רוצה לפרסם, אתה חייב להגיש לצנזורה. לא קרה לי שהם פסלו תמונה, והם עובדים ביעילות.

יום העצמאות זה יום חגם של הספורטרים בגלל המטס, או שזה לא מחדש לך הרבה?

זה כמו עוד יום במשרד... אנחנו מחפשים את היוצא דופן, והמטסים האלה הם בעצם שבלוניים, ולמרות זאת כספורטרי אני לא אחמיץ מטס כזה. הרבה יותר מאתגר לצלם מטוס צבאי בהמראה או בנחיתה. אני אישית לא אוהב את ההתחככות עם עשרות אלפי אנשים. עם זאת, עד לא מזמן היה ה"רד בול שואו" של ה"אייר שואו". ראיתי את זה בפראג ובבודפשט, ושם אתה רואה אווירובטיקה מסוכנת ומטורפת של מטוסים שטסים מתחת לגשרים.

- 1 מטוס הקרגו האנטונוב An-225 האוקראיני, שהושמד בתחילת המלחמה בין רוסיה לאוקראינה. המטוס צולם בעת ביקורו היחיד בארץ לפני כשלוש שנים.
- 2 ספורטרים מאלתרים עמדת צילום בנתב"ג, בטרם הוקמה מרפסת הצפייה הייעודית במטוסים. המטוס הנפצה הוא ג'מבו 747 האחרון של אל על, שכבר לא בשימוש.
- 3 תמונת מטוס שצולמה בבודפשט (הונגריה) בתחרות ה-Red bull air race הטייסיים במצעים בתחרות פעלולי קצה מסכני חיים, בייחוד צוות ה"רד בול".
- 4 מטוס מדגם סופר הרקולס C-130. המטוס צולם בזמן הצנחת חיילים באימון.
- 5 מפגן של הצוות האווירובטי של חיל האוויר הישראלי, במטוסי העפרוני, במהלך מופעי יום העצמאות.
- 6 מטוס F-15 מסוג בז של חיל האוויר הישראלי בעת אימון.

2

3

1

אני מניח ששתי האפליקציות החביבות על הספורטרים הן של נתב"ג וכן האפליקציה שבה רואים את מסלולי הטיסות ב"חיל" ברחבי העולם.

הדבר הבסיסי ביותר הוא להיכנס ללוח ההמראות והנחיתות בשביל לראות אם יש פעילות. בנתב"ג אני מסתכל יום לפני על לוח ההמראות והנחיתות הצפוי, אבל העדכני ביותר הוא כשעתיים לפני. הוא מתעדכן כל העת. יש אפליקציה בין-לאומית שנקראת flightradar24, ובה רואים בכל זמן נתון שיש בעולם כ-15,000 מטוסים באוויר. זה נראה כמו גוש צהוב של מטוסים באוויר, ואז כשעושים זום-אין רואים את המסלול שלהם באופן ברור. הקוד של ישראל הוא: TLV. יש שם ממש נתיבים מוגדרים. מבחינת תקשורת יש גם אמצעי שנקרא ATIS, שדרכו מקבלים עדכונים באיזה מסלול הנחיתות בכל שדה תעופה, בזמן אמת. אנחנו בהאזנה גם ל-ATIS, אף על פי שהוא לא לגמרי אמין לעומת flightradar 24. יש גם סקאנרים - סורקי תדרים - שבארץ אסור להשתמש בהם באופן אקטיבי, ודרכם שומעים את התשדורות בין מגדל הפיקוח לטייסים. בעולם, הספורטרים משתמשים בזה. אתה יכול לראות ספורט נניח בסחיפהול שבהולנד, שיש לו סקאנר וסולם כדי לשפר את עמדת הצילום שלו.

הצד השני של העשייה הוא למעשה הצד הצילומי. כשהתחלת בגיל 13 היית צריך ציוד ייעודי, והיום ניתן לתעד גם עם הנייד, אם כי זה ייראה די מרוחק עם טלפון נייד רגיל.

הרבה פעמים שואלים אותי אם צריך להביא מצלמה, אבל זו לא תמיד חובה, לעיתים להיות צופה זה העניין.

אבל בעידן המודרני הצופה הפך למתעד. הכול עובר דרך מסך הטלפון.

זה נכון. באיזשהו שלב עליתי על זה שאנחנו חווים את העולם דרך המצלמה. לעיתים רואים בהופעות ים של ניידים, ואני לא יודע אם אנשים חווים את הרגע ככה. בתקופתי הייתי צריך להסתובב עם פילם של אגפא או קודאק. היו 36 תמונות בקסטה, ותמיד היה צריך לחפש

היכן לרכוש חדשים. אז אתה גם לא יכולת לדעת מה התוצאה לעומת הצילום הדיגיטלי והמידי של היום. עם כל ציוד הצילום שיש לי, נחיתה אני דווקא אוהב לצלם דרך הווידאו של הטלפון הנייד, זו עוצמה שלא ניתן להמחיש.

יש לפעמים תקלות?

פעם רציתי לצלם מטוס גלקסי שהגיע לנחיתה ממזרח והצלחתי לעמוד מולו על מסלול 30, שזה המסלול המזרחי. הפעלתי את המצלמה, אבל אחר כך הבנתי שהבורר לא היה על המצב הנכון וכל התמונות יצאו מטושטשות. זה קורה.

אתה יוצא בכל מזג אוויר?

אם המטוס של הנשיא האמריקאי מגיע, אני אצא גם בשלג... אבל האמת שגם בגשם יש יופי מיוחד, כי כשמטוס ממריא אתה רואה שובל ענק של מים מאחוריו וזה מקסים.

יש תחרויות בין ספורטרים על השגת התמונה הטובה ביותר?

בוודאי. יש לי, מעבר לקבוצת הפייסבוק, עוד קבוצת ווטסאפ עם בערך 100 אנשים שכל הזמן מעבירים מידע זה לזה על טיסות מיוחדות, מטוסים מיוחדים ואורחים בארץ. התחרות היא קודם כול לצלם את המטוס, והדבר השני הוא להעלות אותו לרשתות החברתיות, אבל זו תחרות בריאה שבה האנשים משתפים ביניהם את התוצרים.

1 מטוס מדגם Airbus 320, של חברת התעופה הבלגית בריסל איירליינס. המטוס צבוע באדום כמחווה לנבחרת הכדורגל הבלגית וכינויו "מטוס השדים האדומים".

2 מטוס 747 קרגו בעת המראה ממסלול מספר 26 בנתב"ג.

3 משפחה בסיור ספוטנינג. "מדובר בתיעוד מרגש במיוחד", מספר קפלן, "שכן זו הנחיתה האחרונה של מטוס הג'מבו 747 (המיועד לנוסעים) של אל על".

2

1

4

3

5

אנחנו לא מקבלים חבר'ה צעירים מתחת לגיל 18, למעט מקרים חריגים. את המידע ניתן לקבל בדף הפייסבוק.

ספר על סיורי הספוטינג שאתה עושה.

יש עוד קבוצת פייסבוק שהקמתי, שיש בה מידע על סיורי הספוטינג שאני עושה. היא נקראת "סיורי ספוטינג צפייה וצילום מטוסים", ואפשר להצטרף אליה. אלה סיורים לספוטרים שרוצים להיכנס לתחום וצריכים הסבר וידע בסיסי, וכן סיורים למשפחות, שנעשים בדרך כלל בסופי שבוע ובחגים. אל הסיורים האלה מגיעים אנשים בגילים שונים ומשפחות. אני עושה את הסיורים האלה ממש בכיף ונהנה מזה בעצמי.

נסיים את הריאיון הזה עם ריח של דלק מטוסים?

אתה אומנם צוחק, אבל ריח דלק הסילונים (דס"ל) של המטוס שממריא או נוחת הוא בעיניי ריח נהדר, זה ריח של אקשן כזה. **o**

גרסו את המטוסים. כספוטר הייתי מוכן לקנות מושב של הג'מבו, קולגה אחר היה קונה חלק אחר ממנו וכדומה. אין כל כך תרבות של שימור.

אם אחזור לנושא התמונה המועדפת, אז המטוסים הצבעוניים של החברות הבלגיות הם מיוחדים, אבל האנטונוב An-225 האוקראיני היה אחד המטוסים שצילמתי גם מקרוב, וזו התמונה שאבחר. גם הסיפור עם אוקראינה הפך אותו לאיזה מיתוס, אבל הוא באמת אחד המטוסים המיוחדים. אני אוהב לצלם מטוסים גדולים, גם את ה-A380 של האמיריות צילמתי בפראג ובווינה.

האם יצא לך או לחברייך לראות מהקרקע תקלה במטוס?

קורה שאני מצלם נחיתת חירום, וכצ'לם אתה לא מתכנן את זה. פעם צילמתי מטוס של לופטהנזה בזמן נחיתת חירום. כשאחד המנועים שלו פסק מלעבוד. אבל צריך להבין שהמטוסים האלה אמינים מאוד, והם בנויים כך שניתן לנחות איתם בטוחה רק עם מנוע אחד. יצא לי גם לראות מטוס נוחת עם צמיג תקול, ואז אתה רואה מהומה בשדה, אבל הכול נגמר בשלום. יצא לי גם לראות מטוס שכמעט נוחת, ואז מסיבה כלשהי הוא כנראה קיבל הוראה בקשר לעלות שוב ולעשות סיבוב נוסף, וזה די מרשים לראות התרחשות כזו עם מטוס גדול שכזה. בתחביב הזה אתה מחפש את היוצא מהכלל. להערכתך, פעם בכמה שבועות יש תקלה בדרגה כזו או אחרת - תקלות הן חלק מהעניין, וברוב כמעט מוחלט של המקרים זה מסתיים בשלום.

הספוטרים רוצים שיצטרפו אליהם או שאין מספיק מקום על הגשר לצפייה בנתב"ג?

אפשר להצטרף ואין שום בעיה. אבל יש לנו דרישה אחת: אנחנו לא אוהבים ביקורת על מטוסים כמו "וואו, איזה מטוס מכוער". כל מטוס היופי שלו. יש כאלה שדווקא ב"כיעור" רואים את היופי. בעיקרון,

מוטי, אתה הרי צילמת עשרות אלפי צילומים, אבל בכל זאת, מהי הלחיצה האחת על המצלמה שהיא מבחינתך צילום חייך?

אני, באופן אישי, אהבתי מאוד את הג'מבו של אל על, ויש לי צילומי וידיאו וסטילס של הנחיתה וההמראה שלו, וזו באמת היסטוריה - כי אין ולא יהיה עוד ג'מבו כזה. גם בחברות התעופה בעולם הוא נותר כמעט רק לתובלה. עד היום אני הולך לראות את מה שאני קורא לו "האנדרטה" של הג'מבו האחרון 4X-ELC בנתב"ג, שלשמחנתנו לא טחנו וריסקו אותו. זה גם תסכול, כי ברוב העולם אם יוצא מטוס מיוחד משירות עושים ממנו משהו מיוחד, אפילו מסעדה או מוזיאון, אבל פה

1 מטוס הנוסעים הגדול בעולם ה-A380 שיכול להכיל 500-800 נוסעים. המטוס יכול להמריא כשהוא נושא משקל של עד 560 טונות. בצמוד לו, המטוס Airbus A319-100 שיכול להכיל כ-160 נוסעים. התמונה צולמה בשדה התעופה של וינה (אוסטריה).

2 מטוס האיירפורס 1 של ארה"ב בעת ביקורו של הנשיא האמריקאי אובמה בישראל. סביב המטוס מסתורין רב, בייחוד סביב יכולתו ההגנתית.

3 מוטי קפלן במרפסת התצפית של הספוטרים בפראג (צ'כיה), כשבקרקע המטוס A380. מבחינת הספוטרים, מטוס זה הנו משאת נפשוו התייעודית של כל ספוטר.

4 מוטי בזמן סיור ספוטרים על מרפסת התצפית בנתב"ג. היות שהמרחק מהמטוסים אינו גדול, המבקרים יכולים לתעד את המטוסים גם באמצעות הטלפונים הניידים.

5 מוטי בזמן סיור ספוטרים מקצועי בנמל התעופה של פראג. בסיוור המיוחד הספוטרים מתקרבים לכדי 20 מ' ממשלול ההמראה והנחיתה. לדברי קפלן, החלום של הספוטר הוא "ללטף את המטוס".